

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 3: Ad Mæcenatem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A fieri, lanam autem corrumpi: ex hoc intelligi posse, cur Horatius ereptum lupo hædum dixerit. Ego hæc verba *ereptum lupo*, non iccirco ab Horatio esse addita, puto, quod hædi caro à lupo morfa, sit tenerior: sed propterea quod rustici, & aratores, quorum hominum vitæ, & victum, ut frugalem, hic laudat Horatius, non aliter essent hædum in cenam apposituri, nisi à lupo dentibus appetitus, ac laceratus esset. multo enim malunt caprum adultum habere viuum, quàm hædum tenellum, ac delicatum comesse. nunc autem, posteaquam à lupo morsus, & fortasse interemptus est, multo satius est eum lupo ereptum comesse, quàm deuorandum reliquisse, præterea, quod è lupi faucibus ereptum edunt, non videntur ex hædili suo fumere: sed alienum, neque iam suum capere, & apponere: & ita de lucro quodammodo cenare. sententiam meam adiuuat Martialis lib. 10. in epigrammate, cuius initium est, *Nuntiat octauam Pharia, &c.* ex quo paucos hos versus proferam: *Paruus onyx, vna ponetur cenula mensa, Hædus inhumani raptus ab ore lupi, Et, quæ non egeant ferro structoris, ofella, Et faba fabrorum, prototomiq, rudes: Pullus ad hoc, cenisq, tribus iam perna superstes* Addetur, saturis mita poma dabo, &c. Postremò mecum facit & Porphyrio, his paucis verbis: *Fædus gratior ex perduto.*

VT IUVAT] quàm delectat? *ω; ἰδύ:* quàm iucundum est: ut paullo antè.

VIDERE FESS. VOM. INV.] Sic Virg. Alex. *Aspice: aratra iugo referunt suspensa iuueni.* profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij versum.

RENIDENTEIS] ridenteis, hilares, ut sup. Od. 18. lib. 2.

HÆC VBI LOCVTVS] nihil subaudiendum puto. fingit autem superiora illa omnia dicta esse à faneratore Alphio. ostenditque tantam esse vitæ rusticæ iucunditatem, & opportunitatem, ut etiam homines ab hac alienissimi, eam laudare cogantur: qui tamen lucri dulcedine, & fordibus irretiti, eius suauitatem gustare non possint. nonnulli subaudiunt verbum, *sum*, ut totus ille sermo sit poëta. quod si placet, addenda distinctionis nota post vocem *locutus*, ut sit hic Horatij sensus. Hæc vbi locutus sum, id est, postquam Alfium me hæc loquentem audiuit: is *omnem pecuniam idibus, &c.* querit Kalendis ponere, id est, collocare: nempe ad ingenium suum rediens, & oblitus illorum omnium, quæ de laudibus vitæ rusticæ dicta sunt. Quidam tamen, ut mihi referebat Germ. Valens, hunc Alfium aiunt iccirco ab Horatio induci studentem & properantem Kalendis pecuniam collocare, quam idibus à suis debitoribus relegerat, quod vereatur, ne Romani ij, qui sum tuosius & luxuriosius viuunt, quique nummos alienos pascunt, ut alibi loquitur, vitæ rusticæ laudibus auditis, luxuriosè viuere desinant, & sese ad continentiam & frugalitatem conferant: & ita non habeat iam qui nomina facere velint, & pecuniam fanori accipere, atque hoc modo pecunia sua sit sterilis & otiosa. Quam explicationem minus probo. Verum tamen iudicet lector.

IAM IAM FUTVRVS] id est, eo animo, & consilio, ut rusticam vitam colat.

OMNEM RELEGIT] id est, omnem pecuniam in fanore positam, exegit idibus: statim ad ingenium rediens, denuo quarit apud quos Kalendis collocet.

RELEGIT] in nonnullis cod. scriptum est, *redegit*. ego tamen *relegit* malo, ut habet cod. duo Vatic. Iannoët. Vrf. Tornes. Russard.

IDIBVS] idibus nomina exigebant, ut ex hoc loco intelligere licet. & Saty. 6. lib. 1. *magni Quid pueri magnis e centurionibus orti Ibant octonis referentes Idibus ara:* Kalendis autem, & exigebant, & collocabant, ut Saty. 3. lib. 1. *Qui, nisi cum tristes misero venere Kalende, Mercedem, aut nummos unde extricat, amaras Porrecto iugulo historias, captiuus ut, audit.* quod item declarat Plutarchus in libello *ὅτι τὸ μὴ δαυεῖσθαι. Οὐδ' αἰαμῖνοι τῶν Καλαιδῶν, καὶ τῆς νεομηνίας, τῶ ἱεροτάτῃν ἡμερῶν ἔσσαν, ἀποφράδα ποιεῖσιν οἱ δαυεῖσαι, καὶ εὐχίων.* id est, neque Kalendarum memoriam refricat, & nouæ lunæ: quæ cū sit omniū dierum sacerrima, & sanctissima, nefastam tamen & horribilem, ac tristem faciunt faneratores. Præterea interdum faneratores, præfertim moderatiores, quæ summo iure debebant debitores soluere Kalendis, ea exigebant demū idibus, & dabant eis diem soluendi laxiorem.

AD MÆCENATEM.

Ode 3.

Allium detestans.

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit:
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia,
Quid hoc veneni seuit in præcordijs?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit: an malas
Canidia tractauit dapes?
Ut Argonautas præter omneis candidum
Medea mirata est ducem:
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis vltæ donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus umquam siderum insedit
vapor
Siticulose Apullia:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit aestuosius.

At,

A *At si quid umquam tale concupiueris
Iocose Mæneas, precor,
Manum puella suauio opponat tuo:
Extrema & in sponda cubet.*

PARENTIS OLIM SI QVIS] id est, si quis posthac patrem senem strangulauerit, aut iugulauerit: non cicutam, aut aliud usitatum venenum, sed allium quouis veneno perniciosius, ac presentius edat. *frangere guttur.* ita dictum, ut supra *frangere ceruicem.* Od. 13. lib. 2. *Illum & parentis crediderim sui Fregisse ceruicem.* tale illud epist. 16. libri 1. *Contendat laqueo collum pressisse paternum, &c.*

EDIT] Petrus Victorius, quem semper honoris causa nomino, Variar. lectionum lib. 6. scribit, hoc loco legendum esse *edit*, ab edim, is, it, testaturque ita se reperisse scriptum in codicibus manuscriptis: Cui assentior. namq; eam scripturam & agnoscunt Acro, ac Porph. & ego in trib. cod. Vatic. & Iann. Vrf. Tornes. sine vlla litura expressam reperi. Deniq; ita loquitur Plaut. in Trinummo; *hostesne, an ciues comedis, parui pendere.* & ita loquitur sat. vlt. lib. 2. *Et leporum auulsos, ut multo suauius, armos, Quam si cum lumbis quis edit.* Nouius apud Noniũ, *Quod editis, nihil est: si volitis, quod cacetis, copia est.* iterum Plaut. Mænechm. *Dum tu illi quod edit, & quod potet, prabeas, &c.* Idem Trinummo, *De mendico male meretur qui ei dat, quod edit, aut quod bibat. Nam & illud, quod dat, perdit, & illi producit vitam ad miseriam.*

CICUTIS] quæ necant frigore, nam alliũ contra calore nocet, de cicutis epist. 2. lib. 2. plura.

ODVRA MESSORVM ILIA] quæ ferre possint tam durum venenum, ut quidem Hor. videtur, nam allium, cibus est rusticis, & messoribus non iniucundus. Virg. Alex. *Thestylis & rapido fessis messoribus astu Allia, serpillumq;, herbas conrundit olenteis.*

QVID HOC VEN. SÆV.] Quid hoc est veneni, quod sæuit in præcordiis? sæuit, id est, æstuat: ventriculum, & totum corpus nimio calore incendit.

IN PRÆCORDIIS] præcordia, ut nomen ipsum indicat, pars est corporis interior, corde anterior, & superior: sub qua sunt pulmones, vngulæ bubulæ speciem gerentes, & cor eis annexum, in pectore sub sinistra mamma situm: sub corde & pulmonibus læptum est transversum ex valida membrana constans: infra sunt à dextra parte iecur: à sinistra lien. saty. 4. lib. 2. *leni præcordia mulso Prolueris melius.*

NVM VIPERINVS HIS CRVOR, &c.] num me inciente cruor viperinus his herbis incoctus est? *sefellit*, id est, latuit. *ελαθε sefellit incoctus*, id est, ignorauit esse incoctum. de verbo fallendi diximus ad Od. 10. lib. 1. *incoctus herbis* autem sic dictum, ut inf. sat. 8. lib. 2. *Erucas virideis inulis ego primus amaris Monstrauit incoquere.* ut quidem olim putabam legendum, & ita Virg. Georg. 4. *Huius odorato radices incoque Baccho.*

CANIDIA] Gratiidia venefica, quam mul-

tis locis exagitat, & infectatur acerbissimis versibus Horatius, ut infra tota Oda 17. & saty. 1. lib. 2. *Canidia Albuci, quibus est inimica, venenum.* & tota sat. 8. lib. 1. Canidiam autem nominat, quia non licebat quemquam nominatim scripto maledico, & contumelioso describere.

UT ARGONAVTAS, &c.] id est, postquam Medea præ omnibus Argonautis Iasonis amore capta est, hoc illum veneno perunxit, ne à tauris illis ignem spirantibus, quos aratro iungere ab Æeta cogebatur, vlla ex parte offenderetur. Hoc dicit, non quòd re vera ita fecerit Medea, ut ego quidem arbitror, sed ut allij diritatem, & inclementiam declaret. quamquam licet etiam dicere, Horatium spectasse allij vim, & naturã: quæ est eiusmodi, ut venena efficiat presentiora, certiora, atque efficaciora. Iccirco veneficijs accommodatissimum est, siue quis amicos seruare velit, siue inimicos de medio tollere. Quin etiam hoc traditum de allio est, si galli gallinacei prælium commissuri, allium gustarint, ad pugnandum animosiores, ac ferociores reddi. Idem equis paullo antequam signa conferantur, aciesque concurrant, cum pane & vino datum, miram in eorum pectoribus ferociam, incredibilemque pugnandi cupiditatem, & laboris tolerantiam ingenerat. Nonnulli autem ex interpretibus Pindari scribunt, Medeam Iasoni præcepisse, ne tauros reflante, & aduerso vento ageret: sed secundo vento, ut ita vis flammæ in anteriorem partem auerteretur. Itaque consuluit ei eadem opera, ut sulco vno confecto, ne ab eius extremo nouum sulcum institueret, ut solent aratores: sed ad eundem locum reuersus, vnde primum arare cœpisset, sulcum secundum designaret. alij tradunt, Medeam nescio quod pharmacum cum oleo confudisse, & miscuisse, eoque Iasonem perunxisse, ne flamma quicquam in eum valere posset. hanc totã fabulam persequitur Pindarus in carmine illo elegantissimo quarto Pythæi cuius hæc pauca verba mihi ascribere libet, *Αλλ' ὄτ' Αἰήτης ἀδαμάντινον ἐν μέσσοις ἀροτρον σείμψατο, καὶ βόας, οἱ φλόγ' ἀπὸ ξανθῶν γυνῶν πτόον κρομόνοιο πυρός, χαλκίαις δ' ὀπταῖς ἀερόσοποι χθόν' ἀμειβομένοι· τὸς ἀρατρὸν ζεύγλα πέλασσε μῆνος,* id est, sed vbi Æetas ferreum aratrum medio in agro statuit, taurosque, qui flammam ignis ardentis ex naribus, & faucibus spirabant, vngulisque ferreis terram gradientes pulsabant: eos ad ductos Iason solus admouit iugo. de his tauris sic Apoll. li. 3. *δύω πεδίον τὸ ἀρήϊον ἀμφινέμοντες Ταῦροι χαλκὸς πεδὲς σῆματι φλόγα φυσιοῦντες.* cetera vide apud eundem Apollon. de tauris illis, & de Medea amore Iasonis capta. dicemus nos quoque non nihil ad Od. 5. huius lib.

HOC DELIBVTIS VLTA DONIS PEL- LICEM] Glaucam Creontis filiam: de qua dicemus ad illum locum Od. 5. *cur dira barbara minus Venena Medea valent, Quibus superbam fugit vltia pellicem Magni Creontis filiam? Cum palla tabo minus imbutum, &c. hoc delibutis*, id est, allio imbutis, seu vnctis. hoc autem significat, non alia re delibutam eam vestem fuisse, quam Medea Glaucæ donauit, quam allio: quasi allium ignem, & flammam concipere potuerit, qua illa & tota do-

A mus conflagrarit, instar naphthæ: seu olei viui, quo credibile est donum illud Medææ perunctū fuisse, Glaucamque flamma subito comprehensa exarsisse. Plinius lib. 2. cap. 10 §. de naphtha, *Ita ferunt a Medæa pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona igne raptâ.*

SERPENTE FUGIT ALITE.] à dracone alis instructo, & pennigero vecta. notum est hoc ex Medæa Euripidis in extrem. *Αἴγ', εἴπ' βύλει. χεῖρ' δ' εἰ-
λάσσει ποτ'. Τοῖον δ' ὄχημα παρὸς ἡλίου πατὴρ Διδῶσιν ἡμῖν,
ἔρυμα πολέμιας χερὸς.* id est, dic, siquid vis. manu autem tanges numquam: tale nobis vehiculum pater Sol donat, arcem, & præsidium aduersus hostilem manum. Varro Marcip. *Dixit regi Medæam aduectam per aëra in rheda anguibus.*

NEC TANTVS VMQVAM SIDERV M, &c.] vapor apud Lucretium, & ceteros bonos scriptores semper valetidem, quod calor. Lucret. lib. 3. *Tenuis enim quadam moribundos deserit aura Mistra vapore: vapor porro trahit aëra secum: Nec calor est quisquam, cui non sit mistus & aër.* duobus nominibus vaporis, & caloris, eandem rem significat. Virgil. *Aeneid. 5. lentusq; carinas Est vapor, & toto descendit corpore pestis. ibid. restinctus donec vapor omnis, & omnes, Quattuor amissis, seruata à peste carina.* siderum vaporem, seu calorem nimis acrem, æstuosam impotentiam appellat Oda 16. *infra, Nulla nocent pecori vestigia, nullius astri Gregem æstuosa torret impotentia.* huc pertinet illud, Oda 1. lib. 3. *arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros Sidera.*

SITICVLOSÆ] aridæ, siti huiulcæ, vt loquitur Virgil. *Georg. 2.*

NEC MVNVS HVMERIS, &c.] id est, nec id munus, quod Deianira ad Hercule mifit, Nefsi Centauri cruore imbutum, vehementiore calore humeros eius, & viscera excruciauit, quàm alliū, eorum, qui eo vescuntur, inflammare corpora solet. De hac tunica ad Hercule miffa qui plura scire volet, legat Sophoclis Trachinias, & M. Tullij Tuscul. lib. 2. vbi aliquot Sophoclis versus, qui ad hanc rem pertinent, producantur, ab ipso Tullio Latini facti. *Sed videamus Hercule m ipsum* (inquit M. Tull.) *qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatem ipsa morte querebat. quas hic voces apud Sophoclem in Trachinijs edidit? cui, cum Deianira sanguine Centauri tintam tunicam induisset, inhaesissetq; ea visceribus, ait ille, O multa, &c. vide & annot. ad Od. 17. huius libri.*

EFFICACIS] id est, ad agendum, & efficiendum apti. *ωεγαπικῆ, δραστηρίυ, ρεκτηρίυ.*

SI QV ID VMQVAM TALE] nempe alliū.

IOCOSE MÆCENAS,] opportunè hoc loco iocosum appellauit, de Mæcenatis osculis, & reb. amatorijs verba facturum, vt notat Porphyrio.

MANVM PVELLA SVAVIO &c.] id est, te osculari volentem opposita manu prohibeat. In quibusdam libris veteribus scriptum est, *sanio.*

EXTREMA ET IN SPONDA CVBET.] & sese quàm longissimè abs te remoueat, neq; se tibi complectendâ, potiendamq; præbeat, cum in communi tecum lecto cubabit. Spondæ extrema sunt lecti latera: seu exteriores lecti partes.

IN MENAM LIBERTUM Pompeij Magni. Ode 4.

L Vpis, & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia:
Fortuna non mutat genus.
Vidēsne sacra metiente te viam
Cum bis ter vlnarum toga,
Vt ora vertat huc, & huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumuiralibus
Praconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera:
Et Appiam mannis terit:
Sedilibusq; magnus in primis eques
Othone contemto sedet.
Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones, atq; seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

LVPIS ET AGNIS] Luporum & agnorum discordiam, atq; inimicitias etiam Homerus significat his versibus *ιλ. λ. Οὐδὲ λύκοι καὶ ἄρνες ὁμόφρονε θυμὸν ἔχουσιν Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διάμπερες ἀλλήλοισι.* id est, neq; lupi & agni concordem animum habent. sed perpetuò inter se male cogitant & maleuolunt. & Plato in Phædro, *ὡς λύκοι ἄρνας φιλοῦσι,* ὡς πῦρ δὲ φιλοῦσιν ἐρεσσαι. id est, vt lupi agnum amant, sic puerum amatores. versus est nescio cuius poetæ. *infra Od. 12. vt panet acreis Agna lupos.*

TECV M MIHI DISC.] subintellige, tanta: vt sit, Tanta mihi tecum discordia est.

SORTIT O] sortitò non est fortuitò: sed hoc sentit Horatius, cum primùm nata animalia sunt, suum cuiq; animali à natura proprium quendâ, & vt ita dicam, peculiarem affectum, verbi gratia, alicuius rei persecutionem vel fugam, amorem vel odium esse attributū. sumtum fortasse à veterum more, qui plurimis & maximis in rebus sortibus utebantur: vnde & apud Græcos *λαχάνει,* & apud Latinos sortiri vsurpatur pro consequi, atque obtinere. Potest etiam hoc dici, sortem, quam *κλήρον* Græci dicunt, idem esse, quod alijs verbis *δαίμονα,* & *μοῖραν* à partiendo appellant, quia vnusquisq; statim ab ortu suo certam viuendi & moriendi condicionem diuinitus, aut à fati diuisam, ac tributam consequatur. de sortibus non nihil diximus ad Odam 3. lib. 2. Quanta igitur inter